

הבניין שבו גר שימרון פרס. הם מדברים כשהם נמנשים בחדר-המדורים. לאורך כל שיחה שורק התוכי המפורסם מזאיר את מנגינת הסרט. גשר על הנהר קוואי. אורי דן עונה לו בשריקת המנגינה של הטוב הרע והמכוער. זהו דיאלוג קבוע ביניהם.

מדוע דמותך בליכך שנוויה במחלוקת? מדוע יש החושבים שאתה אדם מצויין ואחרים שממש מתעבים אותך?

לא יודע מה עשיתי שיש כאלה חילוקי דיעות של אופיי. אני באמת לא יודע ממה זה נובע. לא יכול אף פעם להסביר את זה. אולי צריך לשאול את אלה המתעבים אותי, כמו שאת אומרת. לפעמים אני נתקל בטינה ובביטויים כליכך שליליים, בשינאה איומה — אני מקווה שלא בקינאה — אבל מה הסיבה אני באמת לא יודע.

חשבת פעם בריצינות ממה זה בא, מדוע זה בא? את צריכה לשאול אותם, אבל אם את שואלת אותי: הייתי עיתונאי לא רע, עשיתי דברים שאחרים לא עשו, הקדמתי אחרים. נוסף לכך אני מזוהה עם אידיאולוגיה או איש שבעיני אתם אנשים אפידיאולוגיה ו/או איש פסולים. יש פה הרבה פסיכולוגיה. אולי הם צריכים ללכת לפסיכולוג. אני לא מרגיש אותו דבר כלפיהם.

אריאל שרון? מה היה היחס אליך אז?

כשפת אם אני חייב לעובדה שאמי הגיעה מווארשה, כך שכנתי דייכרו רק עברית. גולדתי בין יפו ותל-אביב וגרתי במרבית שנות ילדותי ונעוריי בדרום תל-אביב. בשנות שפירא, ויותר מאוחר ברחוב ולפסון, מול השוק החקלאי דאו.

משכונת שפירא לטכניון? איך זה? אבי שם את הדגש על דבר אחד מעל לכל: על חינוך לילדים. ואפילו כשהוא נאלץ לסבול ממחסור, חינוך היה מעל לכל. הוא שלח אותי ללמוד בכיתה-הספר ביאליק ואחר-כך בגימנסיה הרצלייה, הייתה תלמיד מצטיין במיקצועות הריאליים, ואבא שלי נורא רצה שאהיה אינג'ינר. הוא עצמו עסק בהמון עבודות, ממיסחר ועד חקלאות ובניין. על כל פנים, הוא בורא לא רצה שאהיה עיתונאי. הוא ראה בזה דבר נורא. ואני חלמתי להיות עיתונאי מגיל 8. ואת יודעת מה? כל מה שרציתי לבצע כעיתונאי ביצעתי. הבעיה שלי תהיה איך לעשות דברים שעשיתי עד עכשיו עוד יותר טוב.

למה אבא שלך חשב שזה עיתונאי זה נורא?

בגלל זיכרונות ילדות שהיו לו, ושאיני זילולתי בהם. כשהחלטתי לעזוב את הטכניון וידעתי שלא אהיה מהנדס, הוא סיפר לי שדודו היה אחד מגדולי העיתונאים ביוון. קראו לו ז'אק אורי — שם מישפחה עברי מיושרש אצלנו במישפחה מדורי דורות, ותמיד היו לו צרות עם השליטנות, לא חשוב איוה שליטנות. תמיד אסרו אותו. חוץ מזה, אבא שלי אמר: עיתונאי חי

התחלתי לעבוד. שלחתי שנים-שלושה סיפורים שהופיעו בלי שם. זה מה שיפה בהעולם הזה. לא חשוב מי אתה, הסיפור הוא שחשוב. תוכיח את עצמך — יופיע גם שמך. ולא כמו היום, שכל זכ-חוטם דורש כעבור רגע ששמו יופיע בעיתון באותיות של קידוש לבנה, אחרת איש לא יכיר בגאונות שלו.

הכרתי את אריק שרון בתקופת פעולות התגמול. הדבר הראשון ששאל אותי היה: זה נכון מה שכתוב עליך ב-העולם הזה?

אני זוכר שבאתי ככה ביום שיש לישיבת-מערכת בתל-אביב, והתחלתי לקבל מחמאות ככתב. וכשהיה צריך היתה גם ביקורת וברוב טובה. אני לא יודע אם זה מקובל היום, אבל לא קיבלתי את הביקורת כדבר אישי. הביקורת נועדה לשפר את רמת העיתון. אבנרי הוא העורך היחיד שפגשתי, שכאשר כתבה לא נכתבה טוב הוא כתב אותה מחדש ותלה אותה על הלוח לצד הכתבה שהופיעה בעתון, כשהוא מראה שאפשר היה לכתוב את הכתבה ב-500 מילה לא ב-700, עם פתיח אחר וסוף אחר. אני לא הרגשתי שכשהוא עושה את זה הוא תולה אותי ללעג ולשינוה.

מדוע שינת את שמך?

אבנרי שינה את שמי. הוא חשב שאני אה של מוסה דהאן, והוא אמר: אורי דהאן — לא. יותר טוב שזה יהיה אורי דן. אף פעם לא שיניתי את השם בדרך. יש לי שם עיתונאי וזהו זה. חסר היה לי להחליף את השם אבי לא היה סולח לי לעולם. את מכירה את זורבה? זה אבא שלי. זורבה נהרר, מאמין, אופטימיסט פנטסטי איש הוה, והאמא הפולניה רק הוסיפה. לקח לו הרבה שנים להתרגל לזה שאני עיתונאי, וכשהיו לי בעיות — והיו לי הרבה בעיות — הוא תמיד אמר לי: אתה רואה, הוותרתי אותך. יכולת להיות אינג'ינר.

כמה זמן היית ב-העולם הזה?

כשנה, ואו התגייסתי לצבא והגעתי לבמחנה. ואז המדינה היתה בת 6. לא היתה מסורת, לא היה שום דבר, ואני שמעתי שיש יחידה העוסקת במיבצעים מיוחדים, ורציתי לסקר את המיבצעים.

זה היה די חדשני שכתב צבאי מצטרף למיבצעים. איך קיבל שרון את הרעיון?

פיסית הוא התנגד בכל תוקף ועשה לי צרות צרורות. למרות שנוצר בינינו קשר מיוחד, ככה לפחות אני חשבתי. לא לקח הרבה זמן לטירון כמוני להבחין שהוא משכמו ומעלה כאיש צבא.

על זה אין ויבות.

היו כאלה שעירערו גם על זה, ברוב קינאתם. למרות שאי-אפשר היה לפקפק בגאונותו הצבאית, שהוכחה ב-1973 עליידי יריבו האידיאולוגי מתי פלד, ואו, כשאי-אפשר היה לפקפק בגאונותו הזו, אמרו מבקרי: נכון, כאיש צבא הוא מצויין אבל כפוליטיקאי... אין דבר, עוד גיעי היום שבו יגידו: כפוליטיקאי הוא מצויין, אבל כמדינאי הוא בלתי-ירגיל. את תראי שהיום הזה יגיע. מה זה פוליטיקאי? אם פוליטיקאי זה אחר שמרמה, אחר שמוליד שולל, אז זה לא הוא.

הוא לא מוליד שולל?

עזבתי את מערבי, כי גם אני, ולא רק הכור הגרעיני, הניצצתי בעידאק

הוא היחיד האומר גלויות מה שהוא חושב. שאינו מסתיר משהו בגלוי על השולחן. לפעמים, כשחברו כל-כך פוליטית כמו זו שאנו חיים בה, זה לרוועץ לו. האם הוא לא הוליד שולל את הממשלה במלחמת-הלבנון עם סיפור 40 הקילומטר וכל השאר?

כל מה שאני אומר פה זה על אחריות בלבד ותשמעי טוב: מעולם בתולדות מלחמותיה של ישראל — ועד כמה שאני יכול לשפוט, כאחד שעקב אחרי המיבצעים קיברה הולכת וגוברת גם משרה הקרב וגם מהשדה הפוליטי — לא היתה מילחמה שהובאה בפרטי פרטים שכאלה, לפני המלחמה ותוך כדי המלחמה, לשולחן הממשלה כמו מלחמת-הלבנון.

אתה רוצה להגיד שהשרים לוי, ארליך וברמן שיקרו?

ארליך מנוח ואי-אפשר להשתמש בקשר אליו בכיטוי הגס הזה שאת השתמשת בו.

איני חושבת שיש משהו מת צריך לייסרת למענו עובדות.

לייפות לא, אבל למצוא ביטויים עדינים.

אתה באמת הפסקת להיות עיתונאי והפכת להיות פוליטיקאי.

זה לא נקרא פוליטיקאי, זה נקרא מנומס. ובאשר לאלה שיברלו לחיים ארוכים, אי-אפשר לשנות פרוטוקולים של ישיבות ממשלה.

מאיפה אתה מכיר את הפרוטוקולים של ישיבות הממשלה?

היתה לי הזכות הגדולה לעבוד עם שרון, והיתה לי זכות גדולה להתלוות אליו לאורך מרבית הדרך הארוכה משנת 1954, ולכן אני חושב שאני מכיר את העובדות לא פחות טוב מכל עיתונאי שפתח בחקירה או בחקירות מיוחדות, שערכו כקליפת השום והן מבוססות על עדויות שיקריות.

אתה אומר השר הזה והזה לא אמר אמת והשר שרון אומר אמת?

השר שרון אומר לפחות יותר אמת, ולדעתי רק את האמת, גם ביחס להשתלשלותה של המלחמה על כל שלביה, מכל שר אחר.

אומרים עליך שהיית כתב צבאי מצטיין...

גם על זה היה ויכות. היו כאלה שחלקו גם על כך. במיקצוע שלנו, קינאת עיתונאים תרכה מרנים והשמצות, בטוח שלא חוכמה. גם כשבאתי למעריב ב-1957 — אחרי שסיקרתי פעולות-תגמול צנחתי במיתלה עם רפול נתקעתי במיתלה בז-חלם של מוטה גור ועברתי קורס קצינים — גם כשבאתי למעריב את התורה שכתב צבאי אינו מסקר מההליקופטר של הרמטכ"ל, לא מההפ"ק ולא מבית-סוקולוב, אלא הולך עם היחידה — היו כאלה שהשימוזי אותי. ולמה לא תגיד לי את: באיוה עיתון יומי היה כתב צבאי שדיווה משרדה-קרב, שהיה עם היחידות הלוחמות במלחמת-הלבנון? הם לא היו אף לא בקרב אחד!

מי זה הם?

אני לא רוצה להזכיר שמות. הם אינם ראויים אפילו לזה. כל מה שהם עשו, כמו מרבית העיתונות, הם שיקרו ביחס לעובדות ודיוחו מבית סוקולוב. הם שיקרו כמו שאף פעם לא שיקרו קודם לכן. הם שיקרו בלי בושה, בלי להשתתף אף לא בקרב אחד.

מדוע אתה מאשים את הכתבים הצבאיים בעיתונות היומית? אם הם שיקרו הרי שהם שיקרו, לפחות בתחילת המלחמה, היא נקיה מקרובנות, מילחמה מזורה...

אני לא בא בטענות לבעלי דיעות כאלה או אחרים. הכישלון הוא כישלון מרבית אמצעי-התיקשורת, ששיקרו במתכוון כי רצו שהמלחמה תיכשל. כי רצו שרון ילך הביתה. מה מה ניבא שנצליח לגרש את הממלכתיים מבירתם? אם תקראי את המאמרים שנתנו נגד המלחמה, בכלום תראי תסריטים שחורים.

ואתה חושב שהמלחמה הזו היא לא תסריט שחור? אתה באמת חושב שהיא הצליחה?

יש לה הישגים לא רגילים, ועוד יותר גדולים על רקע העובדה שאמצעי-התיקשורת עברו על העם בשטיפת מוח בלתי-פוסקת, כדי להשניא עליו את הממשלה. אנשים שכתבו נגד המלחמה וקראו לה מראש כישלון.

אני יכולה להוביח לך שחור על גבי לבן שלפחות בתחילת המלחמה לא קראו לה כישלון. קראו לה מלחמה קלה, אלגנטית, בלי אבידות בנפש.

אולי לימים ספורים, אך לא לאורך זמן.

בתוך כתב צבאי אתה רוצה להגיד לי שהיית כותב טוב על המלחמה הזו?

הייתי מסקר אותה יום-יום משרה הקרב. הייתי מעביר את תחושת החיילים משם, לא מבית-סוקולוב. היית כותב את האמת, שהחיילים שונאים את המלחמה? שנשבר להם? הייתי מצטט את רד אלינו אווירון? הייתי כותב גם את האמת האחרת, שרובם לא שרים את רד אלינו אווירון, שרובם מאמינים

שלמה אורי (באמצע) עם הוריו אבא רצה שאהיה אנג'ינר.

חיי בוהמה, שהם חיים חסרי אחריות. כמו שיש פה קפה כסית ששם הם יושבים כולם, ככה דודי רבץ בסלוניקה כשהוא היה בין כלא לכלא. ולכן, כורבה אמיתי, אבי כמעט ולא דיבר איתי תקופה מאוד ממושכת מפני שלא הגשמת את חלומי ולא הפכתי לאינג'ינר.

אבל אני ידעתי שמצאתי בריוק את החלום שחלמתי כילד. ומי שעודד אותי ולימד אותי זה המורה הטוב ביותר שהיה לי, ואולי המורה היחיד שהיה לי בעיתונות. ואף פעם לא הסתרת את זה למרות חילוקי הדעות הפוליטיים. האיש היה אורי אבנרי.

איך הגעת ל-העולם הזה?

רציתי לעבוד כעיתונאי, והעולם הזה היה העיתון הכי חדשני והכי תוסס. בעיני העולם הזה נראה כמו הדבר הכי קרוב לעיתונות האמריקאית הלוחמת שעליה קראתי מגיל צעיר. עיתונות לוחמת, חושפת, רפורטית. הייתי בן 17 וחצי, חבר שלי, מוסה דהאן, שהיה ימאי והכיר את אבנרי, הוא שביא אותי אליו. אבנרי הסתכל עלי. נראיתי כמו תינוק לידו. הוא, למרות שהיה צעיר, היה כבר אחרי בשדות פלשת והצד השני של המטבע, והוא אומר לי: עיתונאי זה לא כמו כסרטים. זו עבודה שחורה. ואני ככה אומר: כן, אני יודע. יודע מה יודע. ידעתי אז.

אבל היום אני יודע, ואני לתקן את אורי אבנרי: גם אם אתה עושה את העבודה וגם אם היא שחורה, היא עדיין כמו כסרטים. עיתונות זה כמו סרט זוועה, סרט מתח, קומדיה וטראג'דיה. העבודה הזו היא בחלל כמו כסרטים, וכאן אורי אבנרי טעה. לא ידעתי אז עד כמה העבודה היא שחורה, וכשחלמתי על בשרי זה אף פעם לא הרתיע אותי. להיפך, זה ריתק אותי. וככה